Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 673/03/2017

Hannele Häkkinen

11.9.2017

StV@eduskunta.fi
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 13.9.2017 klo 9.30

HE 80/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta pyytää asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (ICT-direktiivi) ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Laeilla pantaisiin täytäntöön ao. direktiivit.

Kausityölaissa säädettäisiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä kausityöntekoa varten, kausityöntekijöille myönnettävistä luvista ja kausityöntekijöiden oikeuksista maassaolon aikana.

Yritysten sisäistä siirtoa koskevassa laissa säädettäisiin kolmannesta maasta Euroopan unionin alueelle lähetettävien työntekijöiden maahantulon ehdoista, sisäisille siirtyjille myönnettävistä luvista ja oikeuksista maassaolon aikana. Laissa säädettäisiin lisäksi oikeudesta siirtyä Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen ja siirtymiselle asetettavista ehdoista.

Esityksen keskeisen sisällön muodostaisi kausityölain ja sisäistä siirtoa koskevan lain perusteella maahan tulleiden henkilöiden yhdenvertainen kohtelu Suomen kansalaisten kanssa. Sen toteuttamiseksi ehdotetaan useita muutoksia sosiaaliturvaa ja terveydenhuoltoa koskevaan lainsäädäntöön sekä työlainsäädäntöön.

Sosiaaliturvaa ja terveydenhuoltoa koskevilla lainmuutoksilla toteutettaisiin yhdenvertainen kohtelu sosiaaliturvan alalla, mutta samalla otettaisiin käyttöön direktiivissä sallitut poikkeukset yhdenvertaisesta kohtelusta.

Kuntaliitto esittää lausunnossaan kommentteja niihin asioihin, jotka koskevat peruspalveluiden järjestämistä oleskelukunnassa ja oleskelukunnalle niistä aiheutuvia kustannuksia.

Kausityöntekijä

Suomeen saapuva kolmannen maan kansalainen on oikeutettu tekemään tiettyä, rajattua kausityötä ilman oleskelulupaa. Kausityöntekijälle myönnetään Schengen-viisumi, jos hän tulee alle 90 päiväksi kausityöhän viisumivelvollisesta maasta. Henkilölle myönnetään kausityölupa, jos hän tulee yli 90 päiväksi. Pääsääntönä on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun jäsenvaltion kansalaisen kanssa.

Suomessa kausityöntekijät keskittyvät erityisesti maa- ja puutarhatalouden alalle. Merkittävä osa kausityönteosta liittyy marjojen, erityisesti puutarhamarjojen, poimintaan. Myös matkailu- ja ravitsemusalalla on kausityöntekijöitä. Kausityödirektiiviä ei sovelleta luonnonmarjapoimintaan, koska direktiivi edellyttää työsuhdetta työnantajan ja työntekijän välillä.

Kausityöntekijän perheenjäsenelle ei myönnettäisi oleskelulupaa perhesiteen vuoksi. Tämä perustuu kausityön luonteeseen. Kausityö on luonteeltaan tilapäistä ja lyhytaikaista. Lisäksi kausityöntekijällä on direktiivin mukaisesti oltava vakinainen asuinpaikka kolmannessa maassa.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto kannattaa sitä, että Suomi ottaa käyttöön direktiivin mahdollistamat rajoitukset siten, että perhe-etuuksien ja työttömyysetuuksien osalta rajoitetaan yhdenvertaista kohtelua siten, ettei kausityöntekijällä ole oikeutta perhe-etuuksiin eikä työttömyysetuuksiin.

Osa Suomeen tulevista kausityöntekijöistä jää lyhyen työskentelyjakson vuoksi asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle. Alle neljä kuukautta kestävä työskentely ei anna oikeutta sairauspäivärahaan, sairaanhoitokorvauksiin eikä matkakorvauksiin. Julkisiin terveyspalveluihin edellä mainituilla työntekijöillä olisi oikeus myös lyhyen työskentelyn aikana, koska kansanterveyslain ja erikoissairaanhoitolain muutoksilla heidät rinnastettaisiin kunnan asukkaisiin. Yksittäisen kausityöntekijän kannalta merkittävimmäksi voi osoittautua kausityöntekijöiden sairaanhoito-oikeuden laajentuminen. Kausityöntekijän ei esimerkiksi äkillisen sairastumisen tai onnettomuuden varalta tarvitse ottaa kallista vakuutusta, vaan hän voi luottaa tulevansa hoidetuksi Suomen terveydenhuoltojärjestelmässä kohtuullisin kustannuksin. Oikeutta hoitoon ei tarvitse erikseen anoa eikä sitä harkita tapauskohtaisesti, vaan se perustuu suoraan lainsäädäntöön.

Julkisen terveydenhuollon kustannusten lisäkustannus olisi arviolta 5,6 miljoonaa euroa vuodessa.

Kuntaliitto kannattaa sitä, että valtion varoista korvattaisiin täysimääräisesti kunnille kausityöntekijöiden aiheuttamat terveydenhuollon kustannukset.

Yrityksen sisäisen siirron työntekijä

Direktiivi koskee kolmannesta maasta Euroopan unionin alueelle saman yrityksen palveluksessa lähetettävien johtajien, asiantuntijoiden ja harjoittelun maahantuloedellytyksiä ja oikeuksia. Oleskelun enimmäiskesto olisi johtajilla ja asiantuntijoilla kolme vuotta ja harjoittelijoilla yksi vuosi. Merkittävin muutos nykytilaan olisi se, että ensimmäisen valtion myöntämällä luvalla voi siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja myös työskennellä siellä, kun siirtyminen tapahtuu saman yrityksen tai yritysryhmän eri jäsenvaltioissa toimivien yksiköiden välillä.

Lyhytaikaisen liikkumisen maksimikesto on 90 päivää 180 päivän jakson aikana. Liikkuvuuden edellytykseksi voidaan asettaa velvollisuus ilmoittaa etukäteen aikeesta työskennellä toisessa jäsenvaltiossa.

Pitkäaikaisen liikkuvuuden kesto on yli 90 päivää, mutta enintään luvan enimmäisvoimassaolon ajan. Pääsääntönä on henkilön ja perheenjäsenen oikeus yhdenvertaiseen kohteluun jäsenvaltion kansalaisen kanssa. Pääsääntöisesti asumisperusteiseen sosiaaliturvaan kuulumiseksi kolmansien maiden kansalaisilta edellytetään vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavaa lupaa.

Direktiivi parantaa kansainvälistä työvoimaa tarvitsevien yritysten mahdollisuuksia siirtää maasta toiseen johtajia, asiantuntijoita ja palkattuja harjoittelijoita. Kansallisen erityisasiantuntijan oleskeluluvan myöntämisen keskeinen edellytys on 3000 euron palkkataso.

Jäsenvaltiot voivat vaatia, että hakijalla on riittävät varat itsensä ja perheenjäsentensä elättämiseen niin, ettei näiden tarvitse turvautua sosiaalihuoltojärjestelmään.

Direktiivin mahdollistamaa erillistä selvitystä sairausvakuutuksesta ei edellytettäisi, koska pitkäaikaisesti Suomeen siirtyvän henkilön hoito tapahtuisi suoraan lainsäädännön perusteella eikä edellyttäisi erillistä vakuutusta. ICT:n tarkoittamat henkilöt rinnastettaisiin kunnan asukkaisiin, jolloin heillä olisi oikeus julkisiin terveyspalveluihin yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiolla ei ole velvoitetta maksaa perhe-etuuksia lyhytaikaisesti saapuville työntekijöille, joiden työskentely kestää enintään yhdeksän kuukautta.

Direktiivistä aiheutuvat sosiaaliturvakustannukset riippuvat maahan tulevien työntekijöiden määrästä ja mahdollisesta perheen mukaan tulosta sekä siitä, onko heillä kotikunta Suomessa. Jos yrityksen sisäisen siirron saaneita saapuu 400 henkilöä ja heistä puolet tuo puolison ja kaksi lasta käsittävän perheen mukanaan, terveydenhuollon vuosikustannukset olisivat 1,75 miljoonaa euroa. Valtio korvaa kunnille kustannukset silloin, kun henkilöllä ei ole kotikuntaa. Perheellä olisi oikeus lapsilisään ja lasten kotihoidon tukeen.

Kuntaliitto edellyttää, että valtio korvaa kaikkien yrityksen sisäisen siirron yhteydessä tulevien työntekijöiden ja heidän perheidensä kustannukset kunnille täysimääräisesti riippumatta siitä, onko henkilöllä kotikunta vai ei.

Yhdenvertainen kohtelu

Euroopan unionin oikeudessa yhdenvertainen kohtelu tarkoittaa, ettei ole kansalaisuuteen perustuvaa suoraa eikä välillistä syrjintää. Työhön tuleville taataan yhdenvertainen kohtelu jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan aloilla. Suomessa yli neljä kuukautta työntekijänä oleva kolmannen maan kansalainen on oikeutettu asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Asumisperusteinen sosiaaliturva lakkaa yleensä työskentelyn päättyessä. Suomi on hyödyntänyt jäsenmaan mahdollisuutta rajoittaa yhdenvertaista kohtelua esimerkiksi niin, ettei henkilöllä ole oikeutta perhe-etuuksiin tai työttömyysetuuksiin.

Lopuksi

Kuntaliitto pitää hyvänä kausityöntekijöitä ja yrityksen sisäistä siirtoa koskevia työntekijöitä koskevan erillislain säätämistä. Ulkomaalaislaki on nykyisin niin sirpaleinen, ettei sen muuttaminen olisi enää tarkoituksenmukaista.

Kuntaliitto esittää, että myös kotikunnan omaavien yrityksen sisäisen siirron yhteydessä Suomeen tulleiden työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä kunnalle ja kuntayhtymälle aiheutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset korvataan kunnille ja kuntayhtymille täysimääräisesti.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat